

STRANA 2

Po Praze i za sopkou
procházky z PISkou
Jsou lepší látkové?
výhody látkových plen v ekourbice

STRANA 3

Tvrdá baletní realita
rozhovor s Vlastimilem Harapesem
Tenisový tábor
kam s potomky na léto

STRANA 4

Pražské mosty
na velkoformátových fotografiích v NTM
Divadlo za bránou
v režii HAMU a DAMU

STRANA 6

Dyzajn Márket
mladí umělci na piazzettě u Nové scény
Znáte naše svátky?
tip na novou knihu nejen pro děti

Pernštejnové a jejich doba

Na Hradčanech byl nedávno zpřístupněn další historický skvost. Salmovský palác, první na hradčanském ostrohu, přešel v roce 2004 do majetku Národní galerie, podobně jako sousední Schwarzenberský. Oběma se dostalo nákladné rekonstrukce a zatímco ve Schwarzenberském paláci se již několikrát sezónu můžete obdivovat cenným barokním sbírkám Národní galerie, do Salmovského paláce lze zavítat teprve od počátku května. A stojí to za to, nejen kvůli aktuální výstavě věnované šlechtickému rodu Pernštejnů. Skvěle připravenou připomínku jednoho z nejmocnějších rodů v historii české koruny zde můžete navštívit do konce července.

POČÁTKY RODU

Celou výstavou provází návštěvníka zubří hlava, symbol pernštejnského rodu. Zdobila nejen rodový erb, ale objevovala se často jako součást výzdoby interiérů na nábytku, pohárech či zdobila pernštejnská sídla v detailech architektonických prvků. Dokládá prapočátky slavného rodu, kdy podle pověstí uhlíř Vaněk zkontroloval zubař, který škodil lidem z osady. Zvíře přivedl před panovnicka a ten Vaňka odměnil a udělil mu právo užívat jako rodový erb zubří hlavu. Prvním sídlem Pernštejnů byl hrad Zubštejn nedaleko Bystřice nad Pernštejnem, který však dnes leží v rozvalinách.

Význam rodu, jenž do dějin naší země zasahoval od konce 12. století až do roku 1631, kdy vymřel po meči, stále stoupal. Pernštejnové zastávali nejvyšší pozice u královského dvora – například v době vlády Jiřího z Poděbrad. Vratislav z Pernštejna byl později celoživotním přítelem a rádcem císaře Maxmiliána II. Majetky zejména na Moravě, ale i v Čechách se zvětšovaly. Již v polovině 13. století si rod vybral za své hlavní sídlo hrad Pernštejn na východě Českomoravské vrchoviny. Během času se proměnil v pohodlné renesanční sídlo a nakonec v zemskou barokní pevnost.

Výstavu o Pernštejnech uvádí velmi působivě zpracovaný dokument, který i s využitím leteckých záběrů provází návštěvníka pernštejnskými sídly a přibližuje nejvýznamnější členy rodu a jejich působení jak pomocí výkladu odborníků, tak animovanou stylizací, přístupnou i dětem.

DOMA U PERNŠTEJNŮ

V dolní části paláce obdivujeme nádhernou turnajovou zbroj, vzbuzující úctu z výše koňského hřbetu. Citáty z rodinné korespondence, provedené velkým stříbrným písmem na panelech, dokládají důvěrné vztahy mezi bratry a evokují spolu se stříbrnými brněními odlesk rytířských dob. I část expozice v patře pokračuje v tématu rytířských turnajů. Další prostory pak představují pernštejnskou „domácnost“ a přibližují každodenní život šlechtických obdoby pozdního středověku a raného novověku. A to velmi sugestivně.

Na příkladu nejvyššího kancléře Království českého Vratislava z Pernštejna a jeho papežem španělské manželky Marie Manrique de Lara je zde přiblížen mužský a ženský svět. Šlechtici jako politik, diplomat, cestovatel a hospodář a šlechtička jako nevěsta, manželka a matka.

KABINET, UDEBNÍ SALON, LOŽNICE, JÍDELNA

Prostory expozice vytvářejí velmi reálnou iluzi obývaného zámku, jakoby majitelé jen dobře uklidili a odjeli někam na cesty. Interiéry jsou vybaveny dobovým nábytkem a běžnými předměty, většinou autentickými, ze 16. či 17. století, a tedy nevyčísitelné hodnoty, které poukazují na velký vkus bývalých majitelů. Zapůjčila je řada tuzemských i zahraničních institucí a takto velký soubor byl shromážděn na jednom místě vůbec poprvé.

Nahlédneme tak do šlechticova kabinetu španělského typu s robustním překrásným nábytkem, obrazy ušlechtilých psů. Podíváme se, jak srozumitelné byly již v 17. století

napsány (česky) hospodářské knihy, které správcům panství i mladým šlechticům radily, jak vést hospodářství, zakládat zahrady i rybníky. Zajímavé je také téma cestování ve šlechtických rodinách. Z podoby dřevěných, ale i jiných zdobených truhlic a kufříků, rozkládací cestovací lavice, karet i vrhcábů, které krátily dlouhou chvíli na cestách, je patrné, že jim šlechtička trávila hodně času. Právě v této době se cestování začíná stávat nejen nutností – kvůli službě u dvora, diplomatickým povinnostem a podobně, ale již i zábavou a jistým druhem vzdělávání, mladí šlechtici cestují i cíleně za studiem a poznáním.

VÝCHOVA DĚTÍ A PÉČE O NĚ

Se sympatiemi se dozvídáme z dokumen-

tu, že Marie Manrique de Lara a její manžel Vratislav z Pernštejna prožili svazek plný porozumění, z něž vzešlo 21 potomků (dospělosti se však dožil jediný syn a několik dcer). Dalším „dítětem“, které si však Španělka Marie Manrique de Lara přivezla již do Prahy ze své rodné země, bylo Pražské jezulátko – zázračná soška, kterou dnes obdivuje celý svět.

Předměty na výstavě, týkající se výchovy a péče o děti, dokazují starostlivost Pernštejnů o potomstvo. Dojme nás vyřezávaná kolébka u matčina lože, i hračky a hry dochované ze 16. století. Na dětských portréttech i modelech osácení však děti, jejichž krčky jsou ozdobeny nepohodlným okružím stejně jako u dospělých, trochu litujeme.

ŠPANĚLSKÝ SALON

Rekonstrukce proslulého salonu hraběnky Marie Manrique de Lara, ve kterém se kdysi sjednávala sňatková politika, ohromí vybraným vkusem. Hraběnka jej založila po odvození (její šťastné manželství trvalo 27 let) v Jiřské ulici na Pražském hradě. Zde především, ale i v dalších místnostech expozice, se projevuje naplno vliv španělské kultury a módy, která tehdy panovala v Evropě. Po objevení Ameriky se španělsko nadlouho stalo evropskou velmocí. Spříznění rodu Pernštejnů s touto zemí se výrazně projevuje ve všem – nejen ve vybavení šlechtické domácnosti, společenském životě, ale i v přísně katolické náboženské orientaci. Obdivovat zde můžeme nejen nábytek, nádherné tapisérie a ušlechtilé nádobky, ale i šperky a šperkovnice.

PRAŽSKÉ JEZULÁTKO

Nelze zde popisovat všechny další části expozice, ale zastavme se u této sošky, která se díky pernštejnskému sňatku dostala do Čech a zde započala svůj slavný kult. Na výstavě totiž najdeme tzv. „dotykanou kopii“ pražského jezulátka, tedy jednu z několika mála, které kdysi nechala církev vyrobit a posvětila ji prostřednictvím papeže či arcibiskupa dotykem s originálem. Obdivovat můžeme i několikero nádherných „šatiček“ věnovaných Jezulátku, mimo jiné šatičky darované roku 1894 čínskými(!) karmelitánkami.

ODKAZ PERNŠTEJNŮ

Rod Pernštejnů r. 1631 v mužské linii končí, jeho odkaz, majetek i slávu nese dál díky Polyxeně, šťastně provdané za Zdeňka Vojtěcha Lobkovic, tento rod. Polyxena ve 42 letech porodila prvního a jediného syna a stala se tak pramatí rodu Lobkoviců. Na výstavě se odkaz rodu Pernštejnů připomíná mimo jiné vystavením tzv. „Pernštejnského pokladu“. V trezorové místnosti se budou v cca dvoutýdenních intervalech vystavovat nejzajímavější exponáty spojené s tématem, například nově objevená závěť Vratislava z Pernštejna, Moravské zemské desky, tzv. Pernštejnská bible či svatební pohár s pernštejnským erbem.

KRÁTCE O SALMOVSKÉM PALÁCI, V NĚMŽ SE VÝSTAVA NACHÁZÍ

Salmovský (též zvaný malý Schwarzenberský) palác je klasicistní trojkřídlá budova palácového typu s čestným dvorem na Hradčanském náměstí. Stavbu nechal provést v letech 1800 až 1811 pražský arcibiskup Vilém Florentan, kníže Sal-Salm podle návrhu Františka Pávíčka (Pawitschka) na místě, kde před tím stálo několik menších šlechtických sídel. Původně se mělo jednat o luxusní bytový dům, jenž od roku 1811 náležel Schwarzenberkům, kteří jej spojili se sousedním Schwarzenberským palácem. Novodobá historie vedla k devastaci, až v roce 2004 jej převzala Národní galerie v Praze, která palác zrekonstruovala pro potřeby své expozice a navázala tak na rekonstrukci vedlejšího Schwarzenberského paláce. Do prostoru dvora mezi paláci byla na základě mezinárodní architektonické soutěže, provedena vestavba vstupního objektu sloužícího zároveň jako infocentrum NG. Rekonstrukce byla završena ke konci loňského roku a výstavou o Pernštejnech je palác poprvé opět zpřístupněn veřejnosti.

Výstava trvá do 31. 7. 2012, otevřeno denně od 10 do 18 hod. Pořádají ji Národní památkový ústav a Národní galerie v Praze

Martina Fialková (foto NG)

Za památnými stromy Prahy 1

Jasan ztepilý ve Strahovské zahradě

Na dohled od Pražského hradu, na úpatí svahu Petřina, roste památný jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior* L.), jehož rozložitá koruna velikána sahá až do výšky 37 m.

Pozoruhodný je též svým majestátním kmenem dělícím se ve tři silné větve. Svým obvodem kmene v prsní výšce, který činí 510 cm, je nejmohutnějším památným jasanem na území metropole a dokonce jedním z největších v rámci naší republiky. Dovede nás k němu asfaltový chodníček vinoucí se po vrstevnici pod Strahovským klášterem.

Jistě vás napadá otázka, jak je možné, že jasan, jenž má rád dostatek vody, dorostl takové velikosti na úpatí svahu. Odpověď je jednoduchá. Petřín bývá někdy nazýván nacucanou houbou v centru města, nezávislou na ani Vltavě ani jejích přítocích. Na úpatí petřinského svahu vyvěrá několik pramenů. U jednoho z nich roste i náš jasan. Pod košatým listovím navíc ukrývá malý rybníček, který ho bohatě zásobuje.

Křišťálově čistá voda z Petřina, filtrovaná mocným souvrstvím pískovců, v dřívějších dobách dobře sloužila lidem z okolí. Pro hojnost pramenů severních petřinských straní bylo v terénním sedle mezi Petřínem a hradčanským ostrohem roku 1140 započato s výstavbou kláštera na Strahově. Spolu s ním došlo k vybudování kamenitého vodovodu, přivádějícího do areálu samospádem petřinskou vodu. Románský vodovod zásoboval též klášterní vinice, za-

hrady a snad i ves Oboru, ležící v místech dnešního Jánského vršku.

Nyní roste jasan ve Strahovské zahradě, jež si od svého založení v raném středověku uchovala až do současnosti užitkový ráz. V nynější době je však redukována na ovocný sad a plochy lesnatého charakteru. Pro její rozlohu 11 ha se zahradě někdy říká Velká strahovská.

Další zajímavostí je samotný název Strahov, který patrně vznikl podle ozbrojených hlídek, jejichž povinností byla ostraha přístupové cesty nejen ke klášteru, ale především k Pražskému hradu.

Zdravotní stav stromu je velmi dobrý a jeho stáří je odhadováno na dvě stě let.

Aleš Rudl (text a foto)

Bacon a Hrabal – dva géniové se stejným pohledem na svět?

Některé výstavy jsou zajímavé svým obsahem, některé svou hodnotou a jiné tím, jak dovedou překvapit. Výstava v sálech GATE – Galerie a informačního centra zaujme hned všemi těmito kvalitami najednou. Ale vezměme to po pořádku.

Hlavním „tahákem“ výstavy je samozřejmě dílo původem irského malíře Francise Bacona (1909–1992). Začal tvořit ve dvacátých letech a slávu si vydobyl o dvacet let později, a to především díky své osobitě technice a odlišnému pohledu na zobrazovanou skutečnost. Pro jeho styl se vžilo pojmenování nová figurace. Jak už tento pojem napovídá, věnoval se zobrazování postav, ale ne tak, jak bylo nebo je zvykem. Inspiroval se fotografiemi, filmy, ale také třeba díly starých mistrů nebo rentgenovými snímky. Zobrazené postavy přetvářel a někdy až násilně deformoval a zasazoval do zcela nečekaných kontextů. Postavy z jeho obrazů vzhlížejí mnohdy až děsivě a staví nás před složitou otázkou, zda se nám má obraz líbit nebo se ho máme bát. Mistrné malířské zpracování ale mluví za své. Ať už se tedy budeme přiklánět k prvnímu nebo druhému názoru, nemůžeme zpochybnit právě ono provedení a jistou genialitu, s jakou autor postavy zobrazoval a jak dovedl hezké udělat ošklivým, ale zároveň toto ošklivé povýšit na obdivuhodný umělecký skvost.

Unikátnost výstavy spočívá ale i v hodnotě Baconových obrazů, patří mezi historicky nejdražší a jeho dílo Triptych z roku 1976,

Francis Bacon, Portrét (1980, barevná koláž na papíře, soukromá sbírka, Itálie)

„Celé to moje psaní posledních let je (jako) gestická malba, ... člověk má pocit, že psaní do stroje je rychlý pád ze skály, zážitek, těsně před smrtí utonutím, ovšem utopení, které skončilo zachráněním.“ (B.H.: Veselá vánoce in: „Aurora na mělčině“, 1992)

vydražené roku 2008, se stalo vůbec nejdražším uměleckým dílem poválečného a současného umění a zařadilo se tak mezi

Čajovna U zlatého kohouta

po-pá 10-22 hod.
so-ne 14-22 hod.

Michalská 3, Praha 1
tel.: 224 213 435

www.caj-u-kohouta.cz

Zlatá harmonizace

Tak už je to tady. Doba dovolených – krásné období. Alespoň pro ty, kteří na to mají. Buď čas, nebo peníze. V ideálním případě obojí. Sice se nám hospodářství bohužel nerozbihá tak, jak bychom si asi přáli, ale možná to bude lepší, než loni nebo předloni. Tedy podle prognóz. V každém případě se podle dlouhodobých prognóz klimatologických modelů máme dočkat teplotně nadprůměrného a srážkově podprůměrného léta. Tedy, pokud lze něco tak vrtkavého jako počasí odhadnout dopředu.

A pak je tu jeden skvělý fenomén dneška, který jistě dobře naladí: harmonizace. Vy, jednotliví čtenáři – turisté, jistě uvítáte, až mobilní operátoři – „pod harmonizačním diktátem z centra Evropy“ – sníží ceny za volání ze zahraničí. Podle všeho snad až na úroveň málem odpovídající volání doma. A kdyby to nám, zákazníkům (moderně klientům) nestačilo, nabídnou nám ještě sami a zdarma tipy na levnější konkurenci.

Je mi jasné, že mobilní operátoři to nepotěší, ale takový je „trend“. Vždyť se podíváme do jiných oborů! Harmonizace právních norem probíhá již řadu let, stejně jako harmonizace nejrůznějších předpisů a nařízení. A jaké jsou krásné výsledky: stejné parametry služeb i produktů v Olomouci jako v Klodzku, v Drážďanech jako v Děčíně. Proč jezdit tolik lidí na nákupy do zahraničí, prostě nechápu. Je to sice ještě za dlouho, ale už teď se někteří těší na vánoční trhy do Salzburgu. Já nevím, když máme pravidelně velikolepé trhy na Staroměstském náměstí, přímo za humny.

A vůbec nejvic mě zaujala harmonizace ve školství. Samozřejmě! Nejen telefonující turisté a nakupující rodiny by měli z harmonizací všeho druhu těžit. Proto budíž do budoucna krásným pravidlem harmonizovat výsledky úrovně znalostí našich středních školáků. Někdo udělal příliš těžké příklady a dal na ně málo času? Ideálně absolvovalo jen pět z celých republiky? Nemíním řešit, kde je chyba. (I když profesionálové s matematickou zkušeností mají jasno.) Inu, harmonizace a křivka pana Carla Friedricha Gausse to napraví a srovná do normálu – přesněji do pravděpodobnějšího stavu. Skoro lituji, že jsem maturoval v těch dávných dobách, kdy platilo: jedna chyba, jeden bod dolů. I když přiznejme, že příklady byly tak nějak očekávatelnější. Že by harmonizovanější?!

Ondřej Sedláček

PŘIPOMĚNME SI V ČERVNU

- 1. 6. 1817 na vitavském rameni v Praze Bubenčích předvedl Josef Božek svou parní loď – 195 let
- 1. 6. 1817 v Praze byly na základě císařského dekretu zavedeny poštovní schránky – 195 let
- 2. 6. 1392 pražský arcibiskup Jan z Jenštejna položil základní kámen chrámu svatého Víta – 620 let
- 24. 6. 1922 zrušena lanová dráha na Letnou – 90. let

deset nejdražších uměleckých děl historie. Na tato milionová díla ale na pražské výstavě nenarazíte. Problémem celé expozice je fakt, že pokud se budete těšit na toho pravého, ryziho Bacona a jeho velkoformátové malby, budete si muset bohužel nechat zajít chuť. První umělcova výstava u nás představuje jen kresby ze sbírky Baconova pozdního přítele, které nejsou zdaleka tak ceněny, jako jeho malby, a v uměleckých kruzích podléhají jistým pochybnostem stran pravosti. I navzdory tomu ale výstava neztrácí na pozoruhodnosti.

A konečně – koncepce výstavy vás dovede i překvapit. Kresby Francise Bacona jsou totiž doplněny o texty Bohumila Hrabala. Možná se vám to na první pohled bude zdát jako hodné podivné spojení, ale až zhlédnete prvních pár obrazů a přečtete si některý z Hrabalových textů, sami uznáte, že jsou pro díla irského malíře více než vhodným doprovodem. Nebo jsou obrázky vhodnou ilustrací pro Hrabalovy texty? Nebo je obojí tak mimo, že si je to vlastně podobné? Rozhodnutí už necháme na vás. Jen nutno dodat, že ač se oba umělci proslavili ve zcela jiném oboru a tvořili na úplně jiných místech a v jiných kontextech, něco je spojuje – zřejmě stejně „šileny“ pohled na svět.

Ten vás si můžete přijít utvořit do GATE Galerie informačního centra, Husova 21, Praha 1.

K. H.